

FAKTA

★ **Alder:** 250 mio. år

★ **Oprindelsessted:** Oslo, Norge

★ **Bjergart:** Magma (Vulkansk-bjergart)

★ **Genkendelse:** har en struktur som spegepølse og kan kendes på, at krystaller har vokset i den flydende stenmasse/lava. Der er ingen lagdeling.

★ **Stenen er dannet:** af hurtig størknet lava. De store let krystaller var allerede dannet, inden lavaen kom ud af vulkanen. Stenen blev bragt til Danmark af indlandsis fra Norge.

★ **Oplev den i naturen:** stenen findes næsten kun i Nordjylland og på Sjællands nordkyst.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

FAKTA

★ **Alder:** 250 mio. år

★ **Oprindelsessted:** Ubestemt

★ **Bjergart:** Sedimentær

★ **Genkendelse:** afrundede og grovkornede små sten/bjergfragmenter, der er kittet sammen af en grundstenmasse. Fragmenterne kan variere meget i størrelse og kan bestå af fx sandsten, kalksten, skifer, granit eller enkeltmineraller som kvarts eller feldspat. Grundstenmassen består af sand, ler, calciumcarbonat og jernoxider, enten blandet sammen eller hver for sig.

★ **Stenen er dannet:** mest langs kyster med høj bølgeenergi eller i floder med høje strømningshastigheder.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

FAKTA

★ **Alder:** 55 mio. år

★ **Oprindelsessted:** Limfjorden - Danmark

★ **Bjergart:** metamorf

★ **Genkendelse:** I moleret dannes disse særprægede stribede sten. De består af hærdet kalk, som har kittet det bløde moler sammen. Der findes mange fossiler i den forstenede havbund. De mørke lag er vulkansk aske, og de lyse er havbund. Stenen er af meget forskelligt udseende i molerlagene.

★ **Stenen er dannet:** i moler. Moler består af ca. 10 % aske 30% ler og 60% skaller. Skallerne indeholde meget kalk.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

FAKTA

★ **Alder:** 298 mio. år

★ **Oprindelsessted:** Norge

★ **Bjergart:** grovkornet magmabjergart
(Vulkansk-bjergart)

★ **Genkendelse:** Der findes både en lys og en mørk udgave af denne bjergart. Krystallerne er store og tydelige og glimter som metal, når man drejer stenen.

★ **Stenen er dannet:** under afkøling og er størket langsomt under jordoverfladen.

★ **Oplev den i naturen:** stenen kan du finde på alle danske strande.

★ **Andet:** anvendes bl.a. til facadesten eller bordplader. Stenen er opkaldt efter den norske by *Larvik*.

FAKTA

★ **Alder:** omkring 1 milliard år

★ **Oprindelsessted:** Skandinavien

★ **Bjergart:** metamorf

★ **Genkendelse:** Den består ofte af de samme mineraler som granit, men i modsætning til granit er stenen stribet eller består af bånd op til finger-tykkelse.

★ **Stenen er dannet:** dybt i jordskorpen ca. 10 til 30 km. nede i forbindelse med store bjergkædefoldninger. Størstedelen af det Skandinaviske grundfjeld er opbygget af stenen.

★ **Oplev den i naturen:** stenen kan du finde på alle danske strande, fordi bjergarten findes vidt og bredt i hele Norden.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

FAKTA

★ **Alder:** omkring 1 milliard år.

★ **Oprindelsessted:** Skandinavien

★ **Bjergart:** metamorf

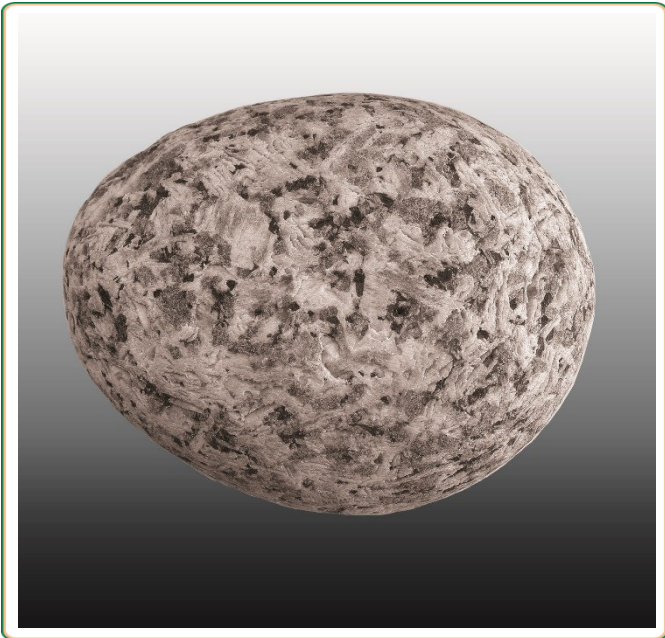
★ **Genkendelse:** adskiller sig fra den almindelige gnejs, ved at røde feldspatkorn ses som øjne i de ellers stribede lag. Disse øjne kan være dannet både før og efter striberne.

★ **Stenen er dannet:** under forhøjet tryk og temperatur dybt i jordskorpen. Det kan i lighed med gnejs være sket under en bjergkædefoldning.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

FAKTA

★ **Alder:** op til 2,5 milliarder år

★ **Oprindelsessted:** Skandinavien

★ **Bjergart:** Magma (Vulkansk-bjergart)

★ **Genkendelse:** man kan se krystaller af røde, hvide og sorte mineraler, der er vokset tæt sammen. Krystaller sidder tæt sammen som et puslespil.

★ **Stenen er dannet:** under afkøling og størkning af smeltede stenmasser et stykke nede i jordskorpen. Kornstørrelserne er bestemt af hvor hurtigt stenen afkøles.

★ **Oplev den i naturen:** stenen kan findes på alle danske strande, fordi bjergarten er vidt udbredt i hele Norden.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

FAKTA

★ **Alder:** 290 mio. år

★ **Oprindelsessted:** Skandinavien

★ **Bjergart:** metamorf

★ **Genkendelse:** har typisk hvide, grålige eller brunlige farver.

★ **Stenen er dannet:** af kvarts og kvartsholdig sandsten. Nogle sten kan indeholde feldspat og glimmer. Vindslebne sten opstår, når sand slider på disse hårde sten.

★ **Oplev den i naturen:** stenen kan findes på de danske strande, men primært i det vestjyske område.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

★ **Andet:** anvendes bl.a. som bygningssten eller til skulpturer.

FAKTA

★ **Alder:** 65 mio. år.

★ **Oprindelsessted:** Danmark

★ **Bjergart:** Sedimentær

★ **Genkendelse:** blev udfældet i kalklagene og kan have mange sjove former. Tit er de bestemt af krebsdyr-gravange, som var i kridttidens havbund.

★ **Stenen er dannet:** nede i en kalkhavbund. Stenen dannes ofte i gange fra gravende krebsdyr eller i skaller fra f.eks. søpindsvin.

★ **Oplev den i naturen:** stort set overalt i DK fx på stranden, marken. Dog sjældent på Bornholm.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

★ **Andet:** Stenarten kan findes som forstenede søpindsvin.

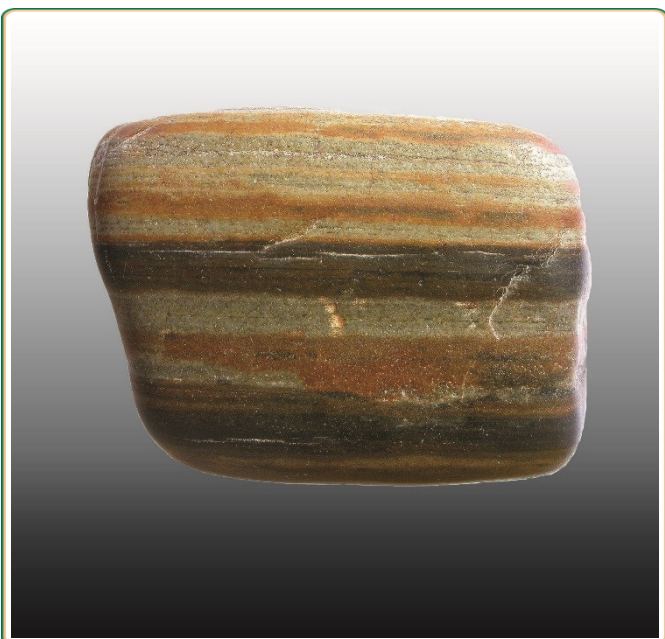

FAKTA

- ★ **Alder:** 65-55 mio. år
- ★ **Oprindelsessted:** kan stamme fra lokalområdet, eller de kan være transporteret hertil langvejs fra af istidens gletsjere.

★ **Bjergart:** Sedimentær

- ★ **Genkendelse:** hvid- og grålig overflade. Nogle sten kan bruges til at tegne med på asfalten.
- ★ **Stenen er dannet:** af calciumcarbonat i vand. Stenen har forskellige hårdhed. Kridtsten dannes, når mudder, sand og skaller er deponeret i oceaner og søer. Kridt består af skaller fra døde alger.
- ★ **Andet:** stenen kan dannes i kaffemaskiner, vaskemaskiner mm. Stenen bruges bl.a. på landmandens jord, til cement, mørtel og til at skrive på en tavle.

FAKTA

- ★ **Alder:** ca. 290 mio. år
- ★ **Oprindelsessted:** Norge

★ **Bjergart:** metamorf

- ★ **Genkendelse:** Der kan ses spor af de oprindelige lag fra ca. 290 mio. år siden. Der er mange variationer i farve og lagernes mønster. Typisk er det grønlig, røde og sorte farver, der er sat sammen i den finkornede sten.
- ★ **Stenen er dannet:** af gammel havbund. Havbunden er blevet "bagt" ved at flydende lava har opvarmet den. Temperaturen har været ca. 900 - 1000 grader.
- ★ **Oplev den i naturen:** stenen kan findes i Nord- og Vestjylland.
- ★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

FAKTA

- ★ **Alder:** ca. 600 mio. år
- ★ **Oprindelsessted:** Skandinavien
- ★ **Bjergart:** sedimentær
- ★ **Genkendelse:** Der er røde, gule eller grå sten. De kan have de bølgeslagsmærker.
- ★ **Stenen er dannet:** ved at sediment (dvs. løse aflejringer/partikler) er afsat i vandløb eller på strande. Sand er i tidens løb kittet (bundet) sammen af gennemsivende grundvand.
- ★ **Oplev den i naturen:** Stenen er almindelig ved alle danske strande.
- ★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja
- ★ **Andet:** fossiler er ikke almindelige i denne sten, men der kan forekomme små stykker træ bevaret i sandsten.

FAKTA

★ **Alder:** mindst 30-50 millioner år. Verdens ældste rav er 235-231 millioner år

★ **Oprindelsessted:** De små sten på de danske strande menes at stamme fra Østersøområdet.

★ **Bjergart:** Sedimentær

★ **Genkendelse:** på sin gullige, orange, brune farve, og stenen er blødere/lettere end andre sten.

★ **Stenen er dannet:** af forstenet harpiksnår. Harpiks fra planter ender i havet, og ligger der i mindst 30-50 millioner år.

★ **Oplev den i naturen:** Hvis du er heldig, kan du finde stenen ved Danmarks kyststrækninger.

★ **Andet:** Stenen kan indeholde spor af fx frø og insekter. Stenen er brugt til at lave smykker.

FAKTA

★ **Alder:** ca. 270 mio. år

★ **Oprindelsessted:** Skandinavien

★ **Bjergart:** Magma (Vulkansk-bjergart)

★ **Genkendelse:** stenen består af mørke mineraler.

★ **Stenen er dannet:** af en smeltet stenmasse (et magma) nede i jorden. Magmaet størkner ved jordoverfladen og bliver til en dagbjergart.

★ **Oplev den i naturen:** stenen kan du finde på alle danske strande.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

★ **Andet:** stenen er en ledeblok fra Skåne i Syd-sverige, primært bragt til Danmark af istidernes gletsjere.

FAKTA

★ **Alder:** Nogle af de ældste forsteninger, man har fundet er over 2 millioner år gamle. Forsteninger fortæller os om fortiden.

★ **Bjergart:** sedimentære sten.

★ **Genkendelse:** forsteninger er ofte bevaret i kalksten, lersten, sandsten eller flint.

★ **Stenen er dannet:** af rester eller aftryk af uddøde organismer. Rester af dyr og planter, der engang levede på jorden. Det er ofte kun aftrykket fra dyret eller planten, der er bevaret, fordi alt er rådnet væk.

★ **Oplev den i naturen:** forsteninger kan findes ved alle danske strande, men et godt sted at lede efter fossiler er fx i Bulbjerg, Fur og Thisted Bredning.

1. Rhompe-porfyr

FAKTA

1. Rhompe-porfyr

★ **Alder:** 250 mio. år

★ **Oprindelsessted:** Oslo, Norge

★ **Bjergart:** Magma (Vulkansk-bjergart)

★ **Genkendelse:** har en struktur som spegepølse og kan kendes på, at krystaller har vokset i den flydende stenmasse/lava. Der er ingen lagdeling.

★ **Stenen er dannet:** af hurtig størknet lava. De store let krystaller var allerede dannet, inden lavaen kom ud af vulkanen. Stenen blev bragt til Danmark af indlandsis fra Norge.

★ **Oplev den i naturen:** stenen findes næsten kun i Nordjylland og på Sjællands nordkyst. sidste istid.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

2. Konglomerat

FAKTA

2. Konglomerat

★ **Alder:** 250 mio. år

★ **Oprindelsessted:** Ubestemt

★ **Bjergart:** Sedimentær

★ **Genkendelse:** afrundede og grovkornede små sten/bjergfragmenter, der er kittet sammen af en grundstenmasse. Fragmenterne kan variere meget i størrelse og kan bestå af fx sandsten, kalksten, skifer, granit eller enkeltmineraller som kvarts eller feldspat. Grundstenmassen består af sand, ler, calciumcarbonat og jernoxider, enten blandet sammen eller hver for sig.

★ **Stenen er dannet:** mest langs kyster med høj bølgeenergi eller i floder med høje strømningshastigheder.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

3. Cementsten

FAKTA

3. Cementsten

★ **Alder:** 55 mio. år

★ **Oprindelsessted:** Limfjorden - Danmark

★ **Bjergart:** metamorf

★ **Genkendelse:** I moleret dannes disse særprægede stribede sten. De består af hærdet kalk, som har kittet det bløde moler sammen. Der findes mange fossiler i den forstenede havbund. De mørke lag er vulkansk aske, og de lyse er havbund. Der er flere typer cementsten, som er af meget forskelligt udseende i molerlagene.

★ **Stenen er dannet:** i moler. Moler består af ca. 10 % aske 30% ler og 60% skaller. Skallerne indeholde

4. Larvikit

FAKTA

4. Larvikit

★ **Alder:** 298 mio. år

★ **Oprindelsessted:** Norge

★ **Bjergart:** grovkornet magmabjergart
(Vulkansk-bjergart)

★ **Genkendelse:** Der findes både en lys og en mørk udgave af denne bjergart. Krystallerne er store og tydelige og glimter som metal, når man drejer stenen.

★ **Stenen er dannet:** under afkøling og er størket langsomt under jordoverfladen.

★ **Oplev den i naturen:** stenen kan du finde på alle danske strande.

★ **Andet:** anvendes bl.a. til facadesten eller bordplader. Ordet larvikit kommer af den norske by *Larvik*.

5. Gnejs

FAKTA

5. Gnejs

★ **Alder:** omkring 1 milliard år

★ **Oprindelsessted:** Skandinavien

★ **Bjergart:** metamorf

★ **Genkendelse:** Den består ofte af de samme mineraler som granit, men i modsætning til granit er stenen stribet eller består af bånd op til finger-tykkelse.

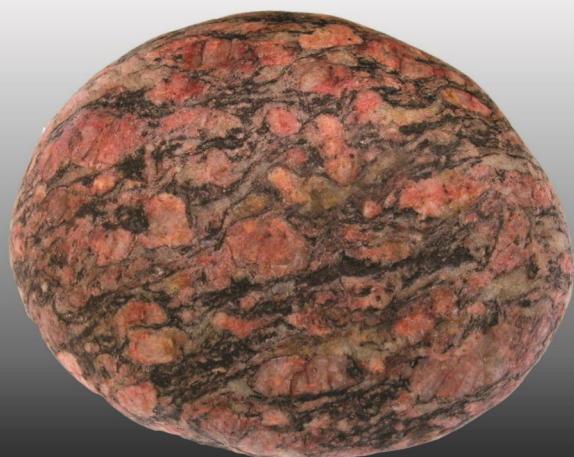
★ **Stenen er dannet:** dybt i jordskorpen ca. 10 til 30 km. nede i forbindelse med store bjergkædefoldninger. Størstedelen af det Skandinaviske grundfjeld er opbygget af stenen.

★ **Oplev den i naturen:** stenen kan du finde på alle danske strande, fordi bjergarten findes vidt og bredt i hele Norden.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

6. Øjegnejs

FAKTA

6. Øjegnejs

★ **Alder:** omkring 1 milliard år.

★ **Oprindelsessted:** Skandinavien

★ **Bjergart:** metamorf

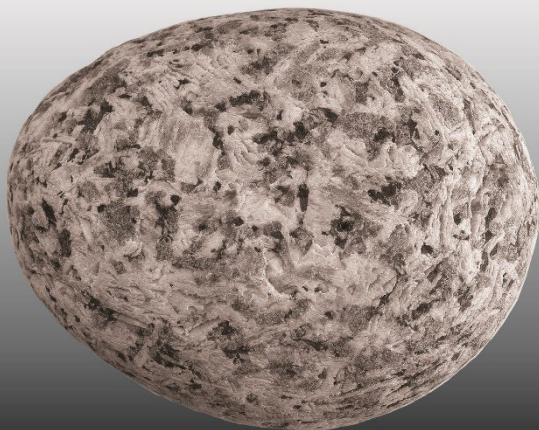
★ **Genkendelse:** adskiller sig fra den almindelige gnejs, ved at røde feldspatkorn ses som øjne i de ellers stribede lag. Disse øjne kan være dannet både før og efter stribterne.

★ **Stenen er dannet:** under forhøjet tryk og temperatur dybt i jordskorpen. Det kan i lighed med gnejs være sket under en bjergkædefoldning.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

7. Granit

FAKTA

7. Granit

★ **Alder:** op til 2,5 milliarder år

★ **Oprindelsessted:** Skandinavien

★ **Bjergart:** Magma (Vulkansk-bjergart)

★ **Genkendelse:** man kan se krystaller af røde, hvide og sorte mineraler, der er vokset tæt sammen. Krystaller sidder tæt sammen som et puslespil.

★ **Stenen er dannet:** under afkøling og størkning af smeltede stenmasser et stykke nede i jordskorpen. Kornstørrelserne er bestemt af hvor hurtigt stenen afkøles.

★ **Oplev den i naturen:** stenen kan findes på alle danske strande, fordi bjergarten er vidt udbredt i hele Norden.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

8. Kvartsit

FAKTA

8. Kvartsit

★ **Alder:** 290 mio. år

★ **Oprindelsessted:** Skandinavien

★ **Bjergart:** metamorf

★ **Genkendelse:** har typisk hvide, grålige eller brunlige farver.

★ **Stenen er dannet:** af kvarts og kvartsholdig sandsten. Nogle sten kan indeholde feldspat og glimmer. Vindslebne sten opstår, når sand slider på disse hårde sten.

★ **Oplev den i naturen:** stenen kan findes på de danske strande, men primært i det vestjyske område.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

★ **Andet:** anvendes bl.a. som bygningssten eller til skulpturer.

9. Flint

FAKTA

9. Flint

★ **Alder:** 65 mio. år.

★ **Oprindelsessted:** Danmark

★ **Bjergart:** Sedimentær

★ **Genkendelse:** blev udfældet i kalklagene og kan have mange sjove former. Tit er de bestemt af krebsdyr-gravange, som var i kridttidens havbund.

★ **Stenen er dannet:** nede i en kalkhavbund Stenen dannes ofte i gange fra gravende krebsdyr eller i skaller fra f.eks. søpindsvin .

★ **Oplev den i naturen:** stort set overalt i DK fx på stranden, marken. Dog sjældent på Bornholm.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

★ **Andet:** Stenarten kan findes som forstenede søpindsvin.

10. Kalksten

FAKTA

10. Kalksten

★ **Alder:** 65-55 mio. år
 ★ **Oprindelsessted:** kan stamme fra lokalområdet, eller de kan være transporteret hertil langvejs fra af istidens gletsjere.

★ **Bjergart:** Sedimentær

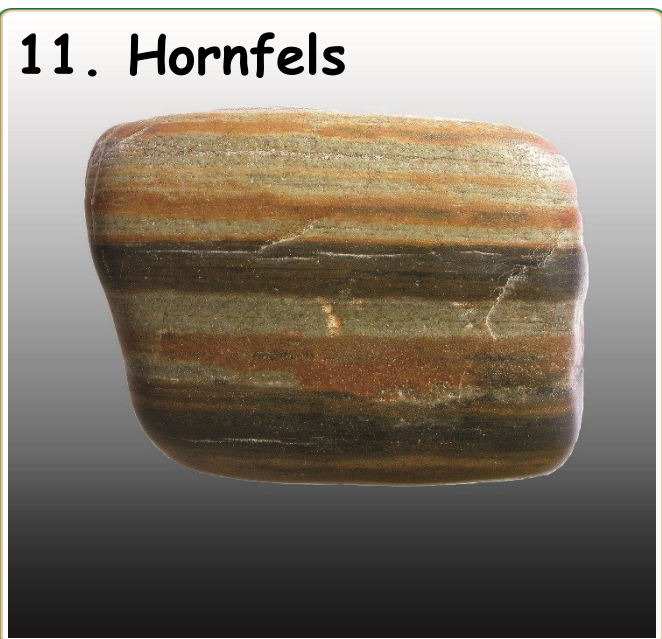
★ **Genkendelse:** hvid- og grålig overflade. Nogle sten kan bruges til at tegne med på asfalten.

★ **Stenen er dannet:** af calciumcarbonat i vand. Stenen har forskellige hårdhed. Kridtsten dannes, når mudder, sand og skaller er gemt i oceaner og søer. Kridt består af skaller fra døde alger.

★ **Andet:** stenen kan dannes i kaffemaskiner, vaskemaskiner mm. Stenen bruges bl.a. på landmandens jord, til cement, mørtel og til at skrive på en tavle.

11. Hornfels

FAKTA

11. Hornfels

★ **Alder:** ca. 290 mio. år

★ **Oprindelsessted:** Norge

★ **Bjergart:** metamorf

★ **Genkendelse:** Der kan ses spor af de oprindelige lag fra ca. 290 mio. år siden. Der er mange variationer i farve og lagenes mønster. Typisk er det grønlig, røde og sorte farver, der er sat sammen i den finkornede sten.

★ **Stenen er dannet:** af gammel havbund. Havbunden er blevet "bagt" ved at flydende lava har opvarmet den. Temperaturen har været ca. 900 - 1000 grader.

★ **Oplev den i naturen:** stenen kan findes i Nord- og Vestjylland.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

12. Sandsten

FAKTA

12. Sandsten

★ **Alder:** ca. 600 mio. år

★ **Oprindelsessted:** Skandinavien

★ **Bjergart:** sedimentær

★ **Genkendelse:** Der er røde, gule eller grå sten. De kan have de bølgeslagsmærker.

★ **Stenen er dannet:** ved at sediment (dvs. løse aflejringer/partikler) er afsat i vandløb eller på strande. Sand er i tidens løb kittet (bundet) sammen af gennemsivende grundvand.

★ **Oplev den i naturen:** Stenen er almindelig ved alle danske strande.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

★ **Andet:** fossiler er ikke almindelige i denne sten, men der kan forekomme små stykker træ bevaret i sandsten.

13. Rav

FAKTA

13. Rav

- ★ **Alder:** mindst 30-50 millioner år.
Verdens ældste rav er 235-231 millioner år
- ★ **Oprindelsessted:** De må sten på de danske strande, menes at stamme fra Østersøområdet.

★ **Bjergart:** Sedimentær

★ **Genkendelse:** på sin gullige, orange, brune farve, og stenen er blødere/lettere end andre sten.

★ **Stenen er dannet:** af forstenet harpiksnår. Harpiks fra planter ender i havet og ligger der i mindst 30-50 millioner år.

★ **Oplev den i naturen:** Hvis du er heldig, kan du finde stenen ved Danmarks kyststrækninger.

★ **Andet:** Stenen kan indeholde spor af fx frø og insekter. Stenen er brugt til at lave smykker.

14. Basalt

FAKTA

14. Basalt

★ **Alder:** ca. 270 mio. år

★ **Oprindelsessted:** Skandinavien

★ **Bjergart:** Magma (Vulkansk-bjergart)

★ **Genkendelse:** stenen består af mørke mineraler.

★ **Stenen er dannet:** af en smeltet stenmasse (et magma) nede i jorden. Magmaet størkner ved jordoverfladen og bliver til en dagbjergart.

★ **Oplev den i naturen:** stenen kan du finde på alle danske strande.

★ **Kan stenen findes i Vorupør:** Ja

★ **Andet:** stenen er en ledeblok fra Skåne i Syd-sverige, primært bragt til Danmark af istidernes gletsjere.

15. Fossiler

FAKTA

15. Fossiler

★ **Alder:** Nogle af de ældste forsteneringer, man har fundet er over 2 millioner år gamle. Forsteneringer fortæller os om fortiden.

★ **Bjergart:** sedimentære sten.

★ **Genkendelse:** forsteneringer er ofte bevaret i kalksten, lersten, sandsten eller flint.

★ **Stenen er dannet:** af rester eller aftryk af uddøde organismer. Rester af dyr og planter, der engang levede på jorden. Det er ofte kun aftrykket fra dyret eller planten, der er bevaret, fordi alt er rådnet væk.

★ **Oplev den i naturen:** forsteneringer kan findes ved alle danske strande, men et godt sted at lede efter fossiler er fx i Bulbjerg, Fur og Thisted Bredning.

